

e téren még rosszabb állunk, mint a bőrparban s csak az agyagedények szállítási nehézségeinek köszönhető, hogy azon nagy számú iparosaink, a kik cserépedény készítéséből élnek, még eddig tönkre nem mentek. — Az egész kiállításon csak Horváth Károly lekenzei ügyes fazekasunknak nagyszámú czikkjei érdemeltek figyelmet, nem annyira korrektségük, mint inkább a színezés eredetisége és magasabb műalakok utánzására való törekvése által. Horváth a mázhoz szükséges anyagokat, a melyek szép színeik által valóban feltűnők, mind Décs vidékén kutatta fel s állítása szerint e közben egy nagy cement telepre is akadt. Minden esetre kívánatos volna, hogy nagyobb töké szakértőkkel indulna meg e téren a kutatásban s ezen anyagoknak minden körülmények között szerfelett háládatos felhasználására. A legkitűnőbb agyag nemekben és festékekben hazaszűnk nagy gazdag s csak vállalkozó, tüke és mindenekfelett oskolában kiképzett erők volnának szükségesek, hogy itt egy nagy kiterjedésű hatalmas agyag-iparnak vessék meg alapját.

Ezen anyagok között különösen a cement valószínű kincs, a melyet más országokban az arannyal szorgalmasabban aknáznak, mi a décsi kiállításon csupán ifj. Orbán Károly építómester által Zilahról láttuk feloldozva gránit és márvány mozaikokkal alkalmas padozatlapoknak.

H.

A kolumbácsi légy.

Kedves szerkesztő barátom! Több magyar lapból s ezek közt a „Nemere” mult számából is olvasom, hogy azon földregések következtében, a melyek nemrég az Aldunánál érezhetők voltak, a történelmi nevezetességű Galambóc (Kolumbács) vár romjai összedőltek s a romok betemettek azon barlangokat, a melyekből a kolumbácsi (lapod szerint a „golumbácsi”) legyek szoktak kikelni(?) E körülményt a lapok általában nagyon örvendetes dolognak tartják. Pedig bizony semmi örvendetes nincs abban, sőt inkább sajnálkoznunk kellene egy szép várom összedülésén. A kolumbácsi legyeknek éppen semmit sem ártott a földregés s létezésükhöz semmi összefüggésben sem voltak azok a betemetett barlangok.

Hogy ki, mikor és minő alapon nevezte ezen szunyogfajta legényeket kolumbácsi légynek, arra kielégítő feleletet nem adhatok s ugy hiszem egyik zoologus sem. Annyi bizonyos, hogy e vandál állapot éppen nem szorítkozik Kolumbács vidékére, hanem a Baziáson alóli Dunasorosokban és völgyekben terül el birodalmuk. Becses nevöknek hajlandó volnék mythologiai vagy babonás eredetet tulajdonítani. — Minden nemzet vallásos mondáiban fordulnak elő olya szellemek, a melyeket a képzelet barlangokba, földnyílásokban helyez el. Ily szellemek leginkább azok, melyek az ember vagy állatok életére káros befolyással vannak, — vagy legalább azoknak alkalmatlanok. Ismeretes a görög mythosból, hogy a szeleket Aeolus egy nagy barlangban tartja és kénye-kedve szerint onnan bocsátja világgá. Benne van a székely ősmundákban, hogy a Nemere, mely embert, állatot egyformán megfagyaszt, egy nagy hegy üregéből veszi eredetét. Ma már mindenki tudja, hogy a szelek miképen támadnak. Tavakba, barlangokba helyezte az ő néphit azokat a rettenetes sárkányokat, melyek rendszeren a tó vizét kiisszák, de egy hős legény, a kinek kedvesét elragadja, levágja mind a hős fejét s a tó ismét megtelek vízzel. Némelykor barlangba szorítottak be ő sárkánysága s innen fújja a rettenetes tüzet és öldöklő gázokat.

A kolumbácsi sziklák hasadéka sem voltak mentek attól, hogy a sárkánynak szállást ne adjanak. A néprege szerint midőn egy királynak be tetegs leánya üdülést ment keresni a sziklák alatti völgy forrásánál, egy rettenetes sárkány rohant rá és kíséretére. A javszékelés hallatára ott terem György vitéz, ráront a sárkányra, földreteríti s levágott fejét a kolumbácsi sziklák egyik hasadékába dobja. A levágott fő rothadásnak indult s ebből származtak később a rettenetes kolumbácsi legyek. (Lásd B. Mednyánszky stb. „Erzählungen, Sagen, Legenden aus der Vorzeit Ungarns“ Pest, 1829. 461. lap.) Később egy király, hogy e legyek által okozott nyomornak véget vessen, a nyílást befalaztatja, de tavasszal a legyek tojásainak kikelése által olya hatalmas nyomás támad, hogy a fal leszakad s a mérges legyek még sokkal nagyobb mennyiségben törnek elé, mint valaha. — (L. Schott Arthur és Alb. „Walachische Märchen“ Stuttgart, 1845. 283. l.) Népünknel is megvan a monda, hogy Margit napján (július 13.) az általa levágott sárkánytorkából szállnak ki a legyek.

Az elmondottakból könnyen kimagyarázható a kolumbácsi légy név eredete. Különben a népbabonának táplálékot nyújtott egy pikáns eset is, a mely az 50-es években történt. Az akkori katonai kormány nemes atyai indulatától vezéreltetve, elhatározta, hogy ezen bestiáktól megszabadítja az alvidéket. Szakértőt küldött tehát ki a helyszínére tanulmányokat tenni s ennek sikerült végre azon hivatalos meggyőződésre jutni, hogy a nevezett legyek az aldunai barlangokból veszik eredetüket. „Vélmenyes jelentését” abban tettem meg, hogy minden barlang befalaztassék. Ez meg is történt, de azért a legyek egyetlenének sem lett semmi

bántódása. Másik nyáron éppen olya nagy számban lepték el a vidékeket.

A kolumbácsi vár összeomlásáról és ezzel együtt a legyek elpusztulásáról, ha jól tudom, az első tudósítás most is Bécsből jött. Sajnálom, hogy a magyar lapok ily alakban utánközltek. Hogy ugy ne járjunk ezzel is, mint a „gyöngyösi kávéval”, szeretem volna, ha más szakavatottabb valaki vállalkozott volna a tudomány érdekében ezen félszeg hír visszatartására. Meglehet, hogy azóta már jött czafolata, de figyelmemet kikerült.

Hogy mennyire téves fel fogás a barlangokból származtatni a kolumbácsi legyet, annak bizonyítására szolgáljon a következő rövid leírás.

A kolumbácsi légy (foltos tücsöl, Simulia maculata s. columbacsensis Fabr.) a kétrőpűeknek egyik alrendjéhez, a szunyogfélékhez (Nemocora) tartozik. Hossza 3—4 mm., színezete sűrűs, kis-éklő fuvattal; csápjai, homloka, czombjai sötétbarnák, a lábak többi ízületei világosak. A tor hátulós felén három sötétebb hosszú vonal látható. A szárnyak fehéren átátszók. A végtest acéllék. A csápok vastokok, tizenegy ízületiek. Fejlődésének első korszakában kizárólagosan a vízben él. A megtermékenyített anyalégy petéit rendszeren a vizek szélén tenyésző növényekre rakja le. Az ezekből kikelő álcza a víz fenekére hatol, a hol különböző tárgyra gabnaszom alaku tokokat készít és ebbe húzza meg magát, később bábbá alakul, melyből aztán a légy fejlődik ki.

A kifejlődés ápril végére vagy május elejére esik, a mikor is roppant nagy rajokban rohannak a legelőkre és nagy pusztítást visznek végbe az ott legelősző állatokban. Némely években, ha nagyra elszaporodtak, átcsapnak Hunyad megyéire is. A marhákat milliószámra lepik el s erős csipéseikkel addig üldözik, míg a szegény állat végkép kimerül. Legveszedelmesebb akkor ha a szembe, szájba, orra, vagy légesőbe jutnak. Ilyenkor az állat erős köhögésre ingereltetik s az inger rendszeren meg nem szűnik addig, míg az állat ki nem adta párját. A szegény marhák a veszélyt korán megérik s hogy attól szabaduljanak, a pástortűz köré szoktak gyűlni és pedig úgy, hogy arccal legyenek a tűz felé. Ez némelykor hasznukra is válik.

Az Aldunánál évenként több marha esik a kolumbácsi legyek áldozatául; kiirtásuk még eddig nem sikerült. A sziklahasadékok befalaztatása vagy a kolumbácsi vár összedülése legkevésbé sem alterálja őket.

Dr. Szász István.

KÜLÖNFELÉK.

— A sepsiszentgyörgyi jótékony czelembogégyelet filléreteljei a városház terméiben ma (szombaton) este kezdetüket veszik. Ajánljuk az egylet tagjainak és a pártoló közönség figyelmébe.

— A háromszéki házi paragesület igazgatósága értesíti mindazokat, a kik a szövészetit tanműhelybe mint belnaköl felvételtni ohajtanak, hogy novemberhöz 15-én az intézet igazgatóságánál jelentkezhetnek.

— II. közzelmeny a Székely nemzeti Muzzeum részére beküldött tárgyakról. Dr. Cseh Károly ur Zalathánról a következő beces tárgyakat küldötte be: 1) 7 darab pénz, melyek közt van egy Augustus korabeli rézpénz és egy Mária Theresia-féle „Justitia et elementia” tallér. 2) 5 darab ásványt. Ezek közül az 1. és 2. számúak — rajtuk arany jegeczek lévén láthatók — raritások; sőt az 1. számú még az által is nevezetes, hogy ez olya közetem — meddő — jön elő, a milyenen az arany nem szokott előjönni (quarz helyett homokkőn). A 3. számú a székyföldről van. — A küldemények átvételét köszönettel elismerem. Kelt Sz. Dányán, 1879. október 28-án. Pótsa József, főispán.

— A háromszéki takarékpénztár 1879. október havi forgalmi kimutatása. Bevétel: 83 féltől betét 9710 ftt 50 kr. Befizetett váltókból 54528 ftt. Befizetett kamatokból 1296 ftt 28 kr. Illetékből 325 ftt 16 kr. Kölcsönből 15000 ftt. A mult hóról készpénzáthozat 3349 ftt 66 kr. Összeg 83218 ftt 60 kr. — Kiadás: 54 félnék betétvissza-fizetésre 19216 ftt 17 kr. Folyó kamatokra 128 ftt 26 kr. Leszámitolt váltókra 49858 ftt. Ószaltéokra 38 ftt 40 kr. Kezelési költségekre 48 ftt 10 kr. Tiszti fizetésekre 95 ftt 01 kr. Postadíjakra 9 ftt 31 kr. Kölcsönvissza-fizetésre 8300 ftt. Kölcsön kamataira 151 ftt 60 kr. Kézpénz 5273 ftt 75 kr. Összesen 83218 forint 60 kr. — Kelt Sepsiszentgyörgyön, 1879. évi október hó 30-án. Ötves Pál pénztárnok. Vásárhelyi Samu, könyvelő.

— A kincskereső. Egy lélektani tekintetben feltűnő esemény adta elő magát Kolozsvárrt. E hó (október) 30-án — írja a „Kelet” — hire terjedt, hogy Korbuly Gergely ur házát a Belső monostor utczában aláaknázták, hogy a föld alól feljőve a Werthem-székrenyhez jussanak Egy névtelen feladás következtében a rendőrség és az ügyészség is kiszállott s a szomszéd telek pinczéjében valóban óriási földmunkálatokat és egy agyag-utat fedeztek fel, mely az épület fundamentuma alatt Korbuly Bogdán ur pinczéje alá nyult be. A feltűnő jelenség azonban a bűnös szándék minden jelének hijjával volt s egyetlen nő babonás álmában lelő magyarázatát. M. R. asszonyág szo-

balánya kilencz évvel előzött azt álmodta, hogy a ház pinczéjében biztosan kincsré talál. A szép álom borzasztó rögeszméjévé vált, a mely egész lényét rabjává tette s emberfeletti munkát végeztetett vele. Hozzáfogott az ásáshoz s kilencz hosszú évig minden éjjel, a mikor csak szabad ideje akadt, a sötét, nyirkos pinczéjében mindig ásott. — Először mintegy másfélől mélységre hatolt lefelé s az üreget ellátván lépcsőkkel, egyenes irányban kezdett ásni. Ilyenformán egy kilencz méter hosszú, egy méter magas, háromnegyed méter széles alagutat ásott, küzködve hatalmas köv-ekkel, a beomló földdel, a melyet deszkákkal feszített fel olya kezdetleges módon, hogy valahányszor az üregbe csuszott, élete forgott veszélyben, a leomló föld bármikor elzárhatván a visszatérhetés utját. Elképzelhető, mily borzasztó lehetett éjjeli munkája, melyet az alacsony üregben görnyedve kellett végeznie, kihordva minden kosrka földet. E kihordott földdel az egész pinczét megtöltötte, még pedig mind egymásra lapitva a nyers földet, hogy meredek hegygyé lett a nyílás körül s kénytelen volt azt később a szomszéd pinczébe hordani át. A rendőrség négy lámpát, elromlott kosarakat, földvágót, fát, fűrész talált a nyílás körül, mint ez iszonyatos munkának eszközeit. A nő szomorú jelenségei látszanak, hogy egy szerencsétlen rögeszme áldozata, szerfelett ideges, el van halványulva s most is hiszi, hogy munkáját megzavarván, kincsétől fosztották meg.

— A szüretelés katonai karhatalommal. Peér község (Szilágymegye) határában, hol a phloxera nagy mértékben fellépett, a kereskedelmi miniszter az összes szőlőkre zárlatot rendelt el. Az alispán attól tartván, hogy a zárlatot a mintegy négy száz holdnyi szőlőterületen a szőlőbirtokosok netáni tiltakozása esetén a rendelkezésre álló őrséggel nem fogja foganatosíthatni, katonai karhatalom kirendelése végett folyamodott a miniszteriumhoz, mely kérelméhez képest ki is rendeltette.

— A kassai hajdu meg a szolgálóleánya. Kassai lapok beszélik, hogy egy közel megyebeli szolgálóról 18 éves, feltűnő szépségű leánya, apja hajdujával, egy hasonlóképen csinos legényvel megszökövén, Kassára jött. Ott paraszt öltönyt daczára — minőt, mint mondatik, gyermekkorától fogva viselt — felismerték s atyja a hatóság részéről értesítetvén, további intézkedésre felkérte. A nő kijelentette, hogy atyjához semmi áron sem tér vissza, hanem követi szive választottját; e nyilatkozata miatt egy helybeli rokon család gondjára és felügyeletére bízott, — elzáratása ugyanis nagyon lealázó lett volna, s ömegigérté, hogy bevárja atyja választát, — innen azonban sikerült neki este az ablakon át megszöknie. Hollétét ekkoráig nem tudni.

— Szerelmi tragédia. Bécsben nagy szenzációt kelt a következő kettős önmegsezési eset. Fleischhacker Paula, egy tekintélyes lipótvárosi vendéglős fiatal leánya tegnapelőtt eltiúnt a szülői házból. Tegnap Purkersdorfból az a jelentés érkezett, hogy egy leány és Fichtinger nevű fiatal ember, kinek Bécsben neje és két gyermeke van, a vendéglőben ciankalival megmérgezték magukat. A vizsgálat kideríté, hogy ez az öngyilkos leány Fleischhacker Paulin. A leány szerelmes volt Fichtingerbe, de szülői megtiltották neki a viszonyt. Ezért mindketten elhatározták, hogy közösen véget vetnek életüknek és borzasztó szándékukat végre is hajtották.

— Fináncz historia. A napokban, mint a „Kecksemét” írja, egy fináncz elfogott egy fiatal paraszt legényt egy pár kötés dohánnyal, s hogy jobban tudja, hogy merre van a „direction” hát egy szelid pofont is adott neki; — azzal aztán mentek arra, a merre a fináncz monda; utközben a legény azt monja: „de ’iszen csak még egyszer vágott volna pofon”, — „akkor kettő lett volna” — mondja egy ott álló asszony. — „Nohát, hogy egy se legyen, visszaadom” s miként beszélt, akként cselekedett. No de azután rá is gyujtott ám a szaladásra, s hogy legyen mivel gyujtani a pipára, a dohányt is magával vitte.

— Tömeges mérgezés. Iszonyú szerencsétlenség tartotta a napokban a krimi Halbstadt város lakosságát izgalomban. A nevezett hely két legnagyobb kutyáját ugyanis vándor czigányok, azért, mert a hatóság nem engedte meg nekik a városba való letelepülést — megmérgezték. A kutban egy fontot nyomó arsenicum-darabot is találtak. Az első nap tizenhárom haltak meg, azokivül még ötvenen kisebb-nagyobb mértékben megbetegedtek.

— A csokoládén nevelt bakák. Van a hires neves Mollináry-ered Keckseméni állomászó tartalék zászlóaljának egy kedélyes hadnagya. A „Kecksemét” Mocsarynak írja a nevét; — nagy hire van az ő jó bánásmódjának, tanítási rendszerének, — mit igazol az is, hogy esténként a kucseberek minden csokoládéját elnyeri, csak azért, hogy másnap annak a bakának adja jutalmul, a kinek egy dolgot ketszer kell mondania — mivel nagyon szeret tanítani. — Hallván ennek híret a leendő Mollináry nemzedék, körül fogják a gyakorlóért és ugyszólván leszorítják arról a bakákat. — Nehogy e miatt a tanításban hiány legyen, a finom bánásmódu hadnagy ur a bámész.